

Verslag tweede leerbijeenkomst Versnelling Realisatie Natuuropgave

Donderdag 19 april 2022 van 10:00 uur tot 12:00 uur georganiseerd door het [Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid](#) via MS Teams

Verslag door Josefien Oude Munnink (RVO) en Irini Salverda (WEnR).

1. Welkom en introductie

Voorzitter Marcel Pleijte (WEnR) heet iedereen welkom en licht toe dat bij de inventarisatie van de 'Taskforce Versnelling inrichting restopgave' vorig voorjaar is gebleken dat de doelstelling om in 2027 80.000 ha nieuwe natuur te realiseren niet wordt gehaald, tenzij er een versnelling in de realisatie optreedt. Eind vorig jaar hebben provinciale leden van de Taskforce samen met het Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid een leerbijeenkomst georganiseerd voor provincieambtenaren die betrokken zijn bij de realisatie van de natuuropgave. Op 19 april 2022 hebben we een tweede leerbijeenkomst georganiseerd die inzoomt op instrumenten om de inrichting te versnellen.

Doel van deze bijeenkomst is om ervaringen met elkaar uit te wisselen over strategieën en instrumenten om de realisatie van de natuuropgave te versnellen, zowel op de korte als lange termijn, en met een vrijwillig dan wel dwingend karakter. Naast een overzicht van mogelijke versnellingsstrategieën zoomen we in op instrumenten als volledige schadeloosstelling (incl. onteigening) en ontpachten. Gelderland en Overijssel delen hun ervaring met deze instrumenten en gaan in op de voor- en nadelen. Wellicht dat in een volgende bijeenkomst andere strategieën en instrumenten aan de orde kunnen komen.

2. Overzicht strategieën en instrumenten voor versnelling

Laura van Heeswijk van de provincie Overijssel en ambtelijk lid van de Taskforce Restopgave gaf een terugkoppeling van de strategieën en instrumenten die uit de interviews komen die de Taskforce gehad heeft met de provincies.

Zie [hier](#) voor de presentatie.

Toelichting op de resultaten van de interviews:

- Iedere provincie pakt het wat anders aan omdat het politiek-bestuurlijk draagvlak in elke provincie verschillend is en daarmee ook de instrumenten.
- Geen enkele provincie stelt 80.000 hectare ter discussie, maar geeft wel 'winstwaarschuwingen' af over de eigen restopgave.
- Alle provincies doen aan zelfreflectie en hebben een eigen verhaal. Die zelfreflectie is ook de achilleshiel.
- Mogelijkheden om te versnellen binnen provincies zijn verschillend. Er is een mix aan mogelijkheden:
  - Versnellen binnen "gekozen" strategie
  - Versnellen door verandering van strategie
  - Versnellen door verbeteringen door te voeren in de complexe werksituatie voor provinciesBijvoorbeeld verbeteringen positie provincie in grondmarkt, stroomlijnen / verbinding zoeken met andere programma's, zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied.
- Niet in alle provincies wordt dwingend instrumentarium toegepast.

Een overzicht van knelpunten:

- De druk op de grondmarkt belemmert aankoop van gronden
- Nog geen functiewijziging van agrarische bestemming naar natuurbestemming op sommige gerealiseerde gronden
- Tekort beschikbaarheid van ruilgronden (grondmobiliteit) belemmert bedrijfsverplaatsing
- Het niet hoger mogen bieden dan de taxatiewaarde
- Geen bestuurlijk draagvlak om dwingend instrumentarium te ontwikkelen / in te zetten
- Grote hoeveelheid opgaven naast die van het Natuurpact: concurrentie
- Betrokken partijen (derden) behartigen verschillende belangen
- Tekort aan menskracht, expertise en kennis; functies invullen blijkt lastig
- Het grote aantal grondeigenaren met meer dan 1 hectare, wat versnippering van natuurgebieden in stand houdt

Een overzicht van kansen:

1. Veranderen van strategie:

- Inzetten op natuurkwantiteit in plaats van natuurkwaliteit
- Ontwikkelen en inzetten van dwingende instrumenten, zoals volledige schadeloosstelling, onvrijwillige vernatting en onteigening in uiterste gevallen
- Semi-dwingend: provincie 1e recht op aankoop gronden met een natuuropgave (o.b.v. taxatiewaarde)
- Ontwikkelen fondsen, zoals Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB)

2. Versnellen binnen strategie

- Herbegrenzen van Natuurnetwerk Nederland (NNN)
- Zelfrealisatie door derden
- Pachtinstrumentarium: o.a. pachtafkoop en erfpachtconstructies inzetten
- Samenwerkingsverbanden aangaan met derden
- Derden mede-eigenaar maken van de opgave: incl. middelen beschikbaar stellen
- Maatwerk leveren; één op één gesprekken met grondeigenaren en pachters
- Sneller starten met inrichting / gereed melden van gronden
- Nu kopen en nog tot 1 jan 2026 in landbouwkundig gebruik geven

3. Verbeteren speelveld

- Synergie / verbinding tussen programma's en kaders verbeteren, o.a. met NPLG
- Ontwikkelen van een grondbank en kavelruilbureau op nationaal niveau
- Meer sturing vanuit het Rijk op het halen van het Natuurpact: bv. door perspectief te bieden voor de landbouwsector

Instrumenten & strategieën op vrijwillige basis:

1. Grondzaken:

- Inzet van provinciale gronden: aankoop, verkoop of ruiling
- Ontwikkelen van grondbank
- Inzetten van grondmakelaars, projectbureaus, stuurgroepen, kavelruilbureau, Regiebureau Natuurnetwerk, Prolander voor grondaankopen en kavelruilprojecten
- Derden mede-eigenaar maken:
- Zelfrealisatie door derden faciliteren via subsidieregelingen
- Inzetten van menskracht, kennis en expertise, TBO's voor inrichting en beheer
- Het actualiseren van een samenwerkingsovereenkomst
- Gebruik maken van het netwerk van gerespecteerde partijen, zoals de LTO
- Grondeigenaren informeren over gebiedsprocessen
- Één op één contact met grondeigenaren en pachters
- Luisteren naar wat er in de gebieden speelt door aan te sluiten bij lokale / regionale (natuurbeheerders)overleggen

2. Subsidiereregelingen:

- Subsidiereregelingen voor aankoop van gronden, inrichting en beheer, agrarische bedrijfsverplaatsing en afwaardering landbouwgrond naar natuurgrond, zoals Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)-, Natuur- en Landschapsbeheer (SNL)- en Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) regelingen
- Inzetten erfpachtconstructie en pachtafkoop door TBO's
- Pachtafkoop van langlopende pacht

3. Overig:

- Begrenzen en herbegrenzen van NNN-gebieden
- Inzetten op natuurkwantiteit in plaats van natuurkwaliteit, maar daar was iedereen ook wel huiverig voor want het matcht niet met de doelen
- Regelmatig uitvoeren van haalbaarheidsanalyses restopgave

Instrumenten & strategieën op niet-vrijwillige basis:

Gebiedsprocessen of individueel:

- Inzetten Provinciale Inpassings Plannen (PIP's)
- Volledige schadeloosstelling en onteigening (voorbeelden Ladder van Keereweer of de Interventieladder)
- Onvrijwillige vernatting

3. Overzicht strategieën provincie Gelderland

Marius Bolck van de provincie Gelderland vertelde over de realisatiestrategie van de ontwikkelopgave voor het Gelders natuurnetwerk.

Zie [hier](#) voor de presentatie.

Marius laat de kaart van Gelderland zien met alle gebiedsprocessen en -projecten en de fase waarin ze zitten. Van de 65 zijn er 10 gereed, 15 in uitvoering, 22 in de planvorming en 18 in de verkenningsfase. In Gelderland wordt er relatief veel met partners gewerkt die de processen of projecten trekken: 25 projecten inrichting eigen grond door provincie, 17 gebiedsprocessen door de provincie, 10 door waterschap, 8 door TBO, 3 door RWS, 1 door LTO en 1 door gemeente. Deze samenwerking is wel een deel van het succes want je hebt meer slagkracht om de grote aantallen gebiedsprocessen draaiende te houden. De complexe of lastige gebieden laten ze liever aan de provincie over.

Vanaf het begin wilde het college ervoor gaan. Dat heeft zich doorgezet tot de dag van vandaag. Men was ambitieus en wilde in 2025 klaar zijn. Een paar jaar geleden werd duidelijk dat dat niet zou lukken. Toen is plan B ingezet en zijn er een aantal dingen toegevoegd aan de realisatiestrategie. Grondzaken heeft een uitgebreid instrumentarium ter beschikking.

Realisatie van GNN functieverandering door de provincie:

- Gebiedsgerichte (interne) opdrachten provinciaal cluster grond
- Aankoop grond én gebouwen
- Actieve benadering van alle begrensde eigenaren
- Actieve aankoop ruilgronden en bedrijven (zo nodig elders in Nederland)
- Subsidiereregeling voor bedrijfsverplaatsing
- Kwaliteitsborging in bestemmingsplan en Kwalitatieve Verplichting met boeteclausule. Gelderland wil *wel* op kwaliteit sturen
- Openbaar, marktconform, transparant

- Ruimte voor herbegrenzing nieuwe natuur o.b.v. 3 criteria: Hoge ecologische potentie en GNN-waardig, realistisch en uitvoerbaar uiterlijk in 2025, draagvlak. Gelderland heeft een zg. 'zoekgebied' vastgesteld dat 5000 ha groter is dan de opgave. Een deel van die gronden waren voor de herijking wel begrensd. TBO's en particulieren maken daar wel gebruik van.
- Gezamenlijke grondstrategie met partners in gebiedsprocessen werkt goed.
- Inpassingsplan + onteigening achter de hand (alleen) voor 6 PAS-gebieden. Rest is op basis van vrijwilligheid. Er is slechts 1 zaak naar de rechter gegaan. Bij de overige is de deal gesloten voordat het juridisch werd.
- Kavelruil, grote Gelderse ruil, ruil TBO's

Marius vertelt over de 2 bedrijfsaankopen: Bij de herijking was het gebied geschrapt omdat we dachten het niet te kunnen realiseren. Het is een gebied met kwelwater in natte schraalgraslanden, wat – als het van agrarische functie naar nieuwe natuur zou veranderen - geweldig zou zijn voor systeemherstel van het natuurgebied de Lampenbroek. Het plan betreft herbegrenzing van 32 ha, verplaatsingsregeling, ruilgrond voor 4 nabijgelegen N2000 projecten, 100 ha nieuwe natuur, ca. 30 ha voor landbouwstructuurverbetering en herontwikkeling 2 agrarische bedrijfslocaties. Het is voorgelegd aan gedeputeerden. Omdat we hele bedrijven kopen is het 'alles of niets'. Dat komt bedrijven beter uit en je komt ook sneller aan tafel.

GNN realisatie– functieverandering door derden:

- Waterschappen
- Afspraken in SOK's, subsidies en opdrachten
- TBO's: verwerving en ontpachting. Ontpachting is onder bepaalde voorwaarden ook subsidiabel. Er is een groot deel in eigendom van TBO's wat nog niet is ingericht vaak omdat er langjarige pachtcontracten op zitten. Ook bij landgoederen is dat het geval. TBO's komen niet toe aan ontpachting. Nu worden de proceskosten gesubsidieerd.
- Subsidie verwerving Regels Ruimte voor Gelderland (RRvG)
- Statensubsidie procesmiddelen voor ontpachting en verwerving
- Particulieren: functieverandering en inrichting.
- Subsidieregeling RRvG conform SKNL
- Aparte opdracht voor begeleiding en advies van particulieren. In Gelderland zijn er behoorlijk veel particuliere eigenaren. Omdat particulieren die een functieverandering willen realiseren vaak een behoorlijke bureaucratische drempel over moeten om de procedures te doorlopen, is er een opdracht uitgezet bij een bureau die particulieren begeleidt.

Stand van zaken grond in hectares:

Beschikbaar voor natuur = 2845 ha (67%)

Pijplijn restopgave grond tm 2025 = 1428 (33%)

Inrichting

- Er wordt een onderverdeling gemaakt tussen eigen inrichting provinciale grond en inrichting door derden: TBO's, waterschappen, particulieren.
- Er is een opdracht gegeven aan een bureau (Bosgroep) om particulieren te ondersteunen bij realisatie nieuwe natuur (planvoorbereiding én subsidieprocedure)
- Inhoudelijke ondersteuning door derden (bijv. Waterschappen en TBO's) oa door onderzoek, LESA-cursus
- Normbedrag voor subsidie inrichting is verhoogd van €13.000/ha naar €15.000/ha (inclusief proceskosten)
- Zo nodig onvrijwillige vernatting toepassen met afkoop voor natschade

Stand van zaken GNN – inrichtingsopgave = 8.414 ha

- ingericht (stand 1-1-2021) = 5260 (62%)
- restopgave inrichting in pijplijn/onderhanden = 1832 (22%)
- restopgave nog niet in pijplijn = 1323 (16%)

Kwaliteitsverbetering bestaande natuur

- Herstelmaatregelen N2000 en natte landnatuur
  - Subsidie via Regels Ruimte voor Gelderland (cf SKNL)
- Overig GNN : ‘goed gesprek’ met beheerders
  - Natuurlijke graslanden: project kwaliteitsverbetering N12.02
  - Akkers : gezamenlijke pilots
  - Bos : van productiebos naar natuurlijk bos
- SOK met RWS: 2.000 ha natuurbeheer uiterwaarden
  - Samen leren : natuurbeheer en marktbenadering
  - Provincie betaalt meerkosten voor natuurbeheer rijksgronden

Succesfactoren ontwikkelopgave

- Stabiel college GS/PS en veel ambtelijk mandaat
- No nonsens: pragmatisch, doelgericht
- Alles uit de kast: Wat is er nodig? Hoe kan het wél?
- Pro-actieve provinciale inzet en verwervingsstrategie + continuïteit
- Sturen op resultaat én op kwaliteit
- Realisatie derden: provincie faciliteert maximaal, vertrouwensbasis
- Flexibel zoekgebied en ruimte voor herbegrenzing
- Vrijwilligheid blijft uitgangspunt

Knelpunten en risico's

- Lange doorlooptijden van gebiedsprocessen
- Laatste cruciale ha's gaan soms niet vrijwillig
- Hoge gronddruk vanuit landbouw, energie, wonen
- Beschikbare capaciteit provincie, derden en markt

In de chat:

- Het zit dus niet zozeer in de instrumenten en de keuze welke kan werken maar in de stabiliteit, pro-activiteit en motivatie: er voor gaan.
- Het faciliteren van de partners is mooi. Maar hoe voorkom je dat je partners op kwaliteit inboeten omdat ze resultaten willen halen? Marius: je laat het wel los, inderdaad. Dus je merkt dat af ten toe wel. Wij vragen aan onze partners met de LESA goed te onderzoeken wat de maximale potentie van een gebied is want dat is waar we ons geld op inzetten. Concessies is een terugkerend onderwerp. Wij willen zo weinig mogelijk onderhandelen, maar soms is het niet zo gemakkelijk en moet je wel wat concessies doen.

4. Ervaringen uit de praktijk met een aantal instrumenten

4.1 Wat komt er kijken bij de inzet van dwingend instrumentarium? Ervaringen uit Overijssel

Henk Wubs vertelde over de ervaringen in Overijssel met de inzet van dwingend instrumentarium, en wat daar allemaal bij komt kijken. Maar hij gaat eerst uitgebreid in op de Overijsselse context.

Zie [hier](#) voor de presentatie.

Realisatie NNN en Ontwikkelopgave Natura 2000

In Overijssel is de keuze gemaakt om de realisatie van de NNN te koppelen aan de ontwikkelopgave van de 24 N2000 gebieden.

Er is bij de decentralisatie gekozen voor:

- Oude verplichtingen 2015
- Uitwerkingsgebieden NNN (4.000 ha)
- Ruimtelijk gekoppeld aan N2000-gebieden. Uitwerkingsgebieden liggen rondom N2000 gebieden.

Op basis van onderzoek is vastgesteld wat je rond de N2000 gebieden moet doen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken.

- Scope politiek vastgelegd
- Onder toenmalige PAS 2015 besluitvorming over:
  - ruimtelijke vastlegging
  - aanpak
  - organisatie
  - financiële dekking

Er is in één keer een plan gemaakt mét het geld en een plan van aanpak.

Doel/opgave van N2000: is een verplichte opgave vanuit Europa, de provincie is uitvoerder van de opgave:

- Herstellen, beschermen en versterken van zeldzame kwetsbare bijzondere natuur
- Vergroten biodiversiteit

Er zijn 24 gebieden N2000 in Overijssel. Maatregelen binnen en buiten (4000 ha) de natuurgebieden. Circa 850 eigenaren. Gericht op robuust systeemherstel.

Er zijn 4 gebiedstypen:

- Hoogvenen
- Droge en natte heide, schraallanden en vennen
- Laagveengebieden
- Rivier- en beekdalsystemen.

De Randmeren doet RWS.

Het motto is: Samen werkt beter. Er wordt met tal van partijen samengewerkt, die het Natuurpact hebben ondertekend: gemeenten, Natuurmonumenten, VNG, Natuurboeren, Natuur en Milieu Overijssel, Overijssels Particulier Grondbezit, Waterschap Drentse en Overijsselse Delta, VNO NCW Midden, Waterschap Rijn en IJssel, Recron, LTO Noord, Landschap Overijssel, Staatsbosbeheer, Waterschap Vechtstromen. Per N2000 gebied is er een bestuurlijke trekker. Dat kan zijn: een gemeente, een waterschap, provincie Overijssel, LTO Noord, NMO, Landschap Overijssel, Staatsbosbeheer.

Maatregelen die noodzakelijk zijn in de natuurgebieden en de schil eromheen:

- Hydrologische maatregelen zoals verwijderen drainage, dempen watergangen of vernatten van het gebied
- Minder bemesten
- Landschapsomvorming zoals bomenkap of heideherstel
- Plaggen, chopperen, bekalken
- Beheermaatregelen, bijvoorbeeld maaibeheer

Samen worden de processtappen doorlopen:

1. beheerplan met een LESA
2. inrichtingsplan
3. provinciaal inpassingsplan en vergunningen

4. aanbesteding werkzaamheden
5. uitvoering en monitoring

Daarbij worden de volgende middelen ingezet: keukentafelgesprekken, veldexcursies, nieuwsbrieven, informatiebijeenkomsten, horen gemeenteraden, formele inspraak, Overijssel.nl/Natura2000. De provincie doet vaak de meest lastige processen. Aanbesteding en uitvoering liggen ook bij de provincie.

De fasering van gebiedsprocessen is als volgt:

1. verkenning
2. planuitwerking
3. ruimtelijke planvorming
4. realisatie
5. beheer

Voor elke fase is een bestuurlijke trekker en worden de resultaten in de diverse plannen vastgelegd.

De besluitvorming gebeurt in stappen:

1. inrichtingsplan. Bestuurlijk trekker besluit. Obv keukentafelgesprekken, veldbezoeken, onderzoek worden maatregelen en effecten duidelijk omschreven.
2. voorontwerp PIP. Besluit door GS: voorontwerp en ter inzagelegging. Colleges B&W en partners worden geïnformeerd. Terinzagelegging: informatiebijeenkomsten en keukentafelgesprekken. Inspraakreacties: mondeling, schriftelijk en digitaal.
3. Ontwerp PIP. Besluit door GS: ontwerp, reactienota en ter inzagelegging. Horen gemeenteraden. Terinzagelegging: 6 weken, pas nadat grondeigenaren zijn geïnformeerd. Zienswijze: mondeling, schriftelijk en digitaal.
4. Definitief PIP. Besluit door GS: instemmen met definitief PIP. Commissievergadering. PIP wordt vastgesteld in Provinciale Statenvergadering. Dan volgt nog een beroepsprocedure met terinzagelegging.

Voor de 850 eigenaren binnen de 4000 hectare proberen we maatwerk te leveren. Er wordt gewerkt met vertrouwenspersonen, er wordt een eigenarendossier opgesteld en gesprek met de rentmeester met een advies. De mogelijkheden zijn: schadevergoeding, mogelijke grondruil, verplaatsen of verkopen.

Overijssel werkt met een interventieladder. De stappen op de ladder zijn (op volgorde van wenselijkheid):

1. Particuliere realisatie waarbij particulier eigenaar blijft, met beperkingen in de landbouw en een schadevergoeding met een contract a la SKNL.
2. Particuliere realisatie waarbij particulier eigenaar blijft, met een verandering van functie, en een schadevergoeding
3. Ruilen van grond. Dat gebeurt ook met bijvoorbeeld SBB.
4. Vrijwillige aankoop
5. Aankoop door onteigening. Als alles is geprobeerd kan onteigening worden ingezet. Voorbeeld: een belanghebbende die jarenlang bezwaren indiende. Toen we een einddatum stelden kwam er beweging. Het is dan een stok achter de deur.

Kenmerken van de Overijsselse aanpak zijn:

- Duidelijkheid over inrichtingsmaatregelen en effecten daarvan
- Actieve benadering door rentmeester/taxateur eventueel in combinatie met adviseurs van het project
- Sleutel tot succes: ruilvoorstel/vervangende grond
- Constante afstemming met project over maatregelen en voortgang

Overijssel kiest voor maximale inspanning voor minnelijke overeenstemming. Als ultimum remedium geldt de inzet van een dwingend instrumentarium. Daarvoor zijn twee mogelijkheden:

1. Grond met landbouwbestemming: opleggen gedoogplicht (art. 2.6 Wnb). Dit is 1 keer gebeurd in de 20 gebieden.
2. Grond met natuurbestemming: onteigening

Er is ook nog een vangnet schadevergoeding als blijkt dat de schadevergoeding niet voldoende was: SchadeloketNatura2000@overijssel.nl

Hoe is een aanbod tot schadeloosstelling opgebouwd?

- Hoogte van de schade wordt berekend/getaxeerd door gecertificeerde onafhankelijke taxateurs/rentmeesters
- Bij functiewijziging naar natuur of fysieke maatregel: volledige schadeloosstelling via systematiek Onteigeningswet.
- Andere situaties: 'Beleidsregel Nadeelcompensatie ontwikkelopgave Natura 2000 Overijssel 2017'
- Drie componenten:
  - vermogensschade grond
  - inkomensschade
  - bijkomende schade

Voordelen van de Overijsselse aanpak zijn:

- Politiek draagvlak. Voor elk inrichtingsplan moet je meerdere keren langs GS en een keer langs Provinciale Staten
- Commitment bij Samen werkt Beter partijen
- Gedegen onderbouwing maatregelen. Wordt ook getoetst bij Raad van State. Er is wel eens discussie geweest of we een belanghebbende goed hebben geïnformeerd, maar niet over de maatregelen an sich.
- Mogelijkheid om volledige schadeloosstelling toe te passen
- Zekerheid van uitvoering van maatregelen

Knelpunten zijn:

- Weinig ruimte voor maatwerk na planvorming. We kunnen bijvoorbeeld niets doen buiten de NNN want dat valt buiten de politieke scope.
- Afstemmingsproblemen door gelijktijdig opstellen inrichtingsplan en grondverwerving of schadeloosstelling
- Lange planologische procedure, waaronder doorlooptijd bij bezwarenbehandeling door Raad van State die 1,5 jaar lang over een uitspraak doet. Ondertussen ligt alles stil.
- 'Slijtage' in de aanpak. De aanpak is in 2015 bedacht. De mensen die toen betrokken waren zijn er niet meer.
- Interferentie met ander beleidsprocessen. Bijvoorbeeld Stikstof doet het Rijk, maar alles speelt door elkaar in de gebieden. Dat maakt planvorming niet gemakkelijker.

In de chat:

- Ik ben benieuwd of en zo ja, in welke mate Overijssel afgelopen jaren het instrument volledige schadeloosstelling/onteigening daadwerkelijk heeft ingezet (middels een inpassingsplan). Wat zijn de ervaringen met het aantonen dat hectares cruciaal zijn en dat er een dwingende reden van openbaar belang is om daadwerkelijk een onteigeningsbeschikking te verkrijgen. Ah ik begrijp nu dat er nog niet daadwerkelijk onteigend is.
- De expliciete koppeling van doelstelling NNN aan N2000 is heel charmant. Maar er ligt natuurlijk ook een "platte" hectare eis. Ik kan me voorstellen dat dat weleens schuurt, zeker waar het gaat

om de inhoudelijke onderbouwing voor de delen NNN die misschien wat verder weg liggen van N2000 gebieden. Hoe ga je daarmee om?

Henk: het hoeft niet persé natuur te worden, het mag ook landbouwkundig gebruikt. De verhouding is ca. 75% natuur en 25% landbouw. Dan ga je de hectare-eis niet halen, maar aan de andere kant is voor sommige gebieden een veel groter uitwerkingsgebied aangewezen. En er zijn honderden hectares toegevoegd met middelen van Programma Natuur, vooral rond hoogveengebieden.

4.2 Pachtontbindingen in Gelderland

Vervolgens vertelde Jurjen Moorman over de ervaringen met ontpachten in Gelderland.

Zie [hier](#) voor de presentatie.

In de provincie Gelderland is er een subsidieregeling voor pachtbeëindiging omdat uit de inventarisatie van het Natuurpact blijkt dat eigendommen van TBO's aangemerkt zijn als beschikbaar voor inrichting, maar in de praktijk blijkt dat een behoorlijk areaal natuur-ambitieterrein regulier verpacht is: ca. 1000 ha bij 3 TBO's; dit is 20% van de opgave. Beëindiging van de pacht is noodzakelijk voor beoogde natuurontwikkeling.

Voor de subsidie zijn 'criteria' opgesteld:

- Reguliere pachtovereenkomsten natuurambitieterrein
- Pachtovereenkomsten al gevestigd op moment van verwerving
- Pachtovereenkomsten al gevestigd vóór vaststelling Nationaal Natuurbeleidsplan 1990
- Beëindiging noodzakelijk voor beoogde natuurontwikkeling

De belangrijkste voorwaarden waaraan moet worden voldaan zijn:

- Binnen 12 weken na ontvangst van de subsidie moet het pachtvrij zijn gemaakt en worden beheerd als natuur
- Binnen 12 weken na ontvangst van de subsidie moet er een overeenkomst zijn getekend met de provincie met een ketting- en boetebeding
- Binnen 4 weken daarna moet er een overeenkomst als Kwalitatieve Verplichting zijn ingeschreven in de openbare registers
- Bij bevoegd gezag moet een aanvraag voor wijziging van de bestemming worden ingediend
- Binnen 2 jaar na pachtvrij maken moet worden ingericht
- Er mag niet worden vervreemd, verpacht, of een zakelijke recht op de grond worden gevestigd.

Verplichte documenten bij subsidievaststelling zijn:

- Afschrift van de ingeschreven Kwalitatieve Verplichting
- Afschrift van de notariële akte van levering natuurambitieterrein
- Afschrift van de schriftelijke overeenkomst pachtontbinding of afschrift uitspraak pachtkamer
- Afschrift van verzoek tot wijziging bestemmingsplan

De subsidie behelst:

- 100 % subsidiabele kosten vrijmaken pacht
- 100 % subsidiabele kosten onafhankelijke taxatie
- 90 % bemiddeling (loonkosten of kosten derden)

Het resultaat tot nu toe:

- 27 Dossiers: 13 SBB – 6 NM – 3 PART – 3 PROV – 2 GLK
- Waarvan 2 gecombineerd met bedrijfsverplaatsing
- 232 ha pachtbeëindiging – € 4,9 miljoen subsidie

- Gemiddeld € 21.120 euro per hectare
- Voordeel : goedkoper dan verwerving / functieverandering
Nadeel : complexer proces

In de chat:

- Vraag: Ontpachting/pachtontbinding komt toch boven op de kosten voor verwerving? Antwoord: Nee, subsidie kan alleen als ze ervoor geen subsidie hebben ontvangen, maar bijvoorbeeld via legaten de grond hebben gekregen.
- Vraag: komen er ook nog transactiekosten bij? Antwoord: in de kosten zitten alle kosten inbegrepen, inclusief de proceskosten. Uiteindelijk zal duidelijk worden hoe veel de niet-gelukte dossiers hebben gekost.